

Михальченко О.А.кандидат економічних наук, професор кафедри
публічного управління та адміністрування
Національного авіаційного університету**Mykhalchenko Oleksii**
National Aviation University**МИТНИЙ СТАТУС АВІАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ
ТА НАПРЯМИ ЙОГО ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ****THE CUSTOMS STATUS OF THE AVIATION COMPLEX
OF UKRAINE AND THE DIRECTIONS
OF ITS EUROPEAN INTEGRATION TRANSFORMATION**

У статті визначено особливості та напрями трансформації податково-митного статусу авіаційного комплексу України в умовах європейської інтеграції. Проведено аналіз змісту Митного кодексу України та нормативних актів, які конкретизують зміст його положень. Систематизовано зміст митних формальностей на повітряному транспорті у міжнародному сполученні. Обґрунтовано напрями гармонізації Митних кодексів України та ЄС в частині деталізації положень щодо системи управління митними ризиками. Показано необхідність розробки методичних рекомендацій щодо їх оцінки на основі формалізованих та неформалізованих даних, використання автоматизованого та когнітивного аналізу. Для забезпечення митної безпеки України запропоновано дві лінії захисту. Визначено основну задачу подальшого розвитку автоматизації та інформатизації процесів у митній справі щодо попереднього інформування про повітряні судна, переміщувані ними товари, пасажирів та багажі.

Ключові слова: митний статус, авіаційний комплекс, напрями, євроінтеграційна, трансформація.

The article defines the features and directions of transformation of the tax and customs status of the aviation complex of Ukraine in the conditions of European integration. An analysis of the content of the Customs Code of Ukraine and normative acts specifying the content of its provisions was carried out. A conclusion was made about a more detailed regulation of customs control and registration of commercial aircraft and goods transported by them compared to the procedures for customs control and declaration of passengers. The content of customs formalities for air transport in international traffic has been systematized: customs control and customs clearance of aircraft, control over their re-export / re-import, customs control and customs clearance of passengers and goods when they cross the customs border of Ukraine. The directions of harmonization of the Customs Codes of Ukraine and the EU in terms of detailing the provisions on the customs risk management system, prior information about passengers, countering terrorism, algorithms of interaction between customs, border, law enforcement agencies, security services of Ukraine and airports are substantiated. The necessity of developing methodical recommendations for assessing customs risks based on formalized and informal data, using automated and intellectual analysis by officials of responsible bodies is shown. To ensure the customs security of Ukraine, two lines of protection are proposed: the first – representatives of border, customs authorities, airport security services, who collect information about suspicious persons, their luggage, etc.; the second – initiating bodies that process information and carry out control both by software methods and by means of personal communication (interpersonal contacts, telephone, electronic communication, etc.). The main task of the further development of automation and informatization of processes in customs affairs is the creation of a multifunctional, complex system, an important element of which is preliminary information about aircraft, the goods they move, passengers and luggage.

Key words: customs status, aviation complex, directions, European integration, transformation.

Постановка проблеми. З моменту отримання незалежності Україна проводить політику формування відкритої економіки. В процесі еволюції зовнішньоекономічної діяльності

змінився вектор розвитку нашої країни – від пострадянського до європейського. Важливою складовою Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом (ЄС),

Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода) [1] є Розділ IV. Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею, яка передбачає поступове створення зони вільної торгівлі протягом перехідного періоду, скасування мит, зборів та інших платежів. Окрема стаття 137 присвячена авіаційному транспорту та укладанню Угоди між Україною та ЄС про спільний авіаційний простір. Її значущість визначається потужним інноваційно-технологічним розвитком повітряного транспорту у світі, зростанням його ролі в забезпеченні обороноздатності країн, обслуговуванні міжнародного туризму та торгівлі. Джерелом зовнішньоекономічного потенціалу авіаційного комплексу України є товари, передусім літальні апарати, та послуги пасажирського і вантажного повітряного транспорту. Візова лібералізація, формування конкурентного митного статусу авіаційного комплексу України сприятиме зростанню його інвестиційної, транзитної, комерційної привабливості, експортних можливостей тощо. Тому проблеми євроінтеграційної трансформації митного статусу авіаційного комплексу України є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням митного оформлення товарів і послуг авіаційного комплексу України присвячено не так багато праць вітчизняних учених. Вісіна Т.М., Вісін О.О., Сабо Л.І. розглядають їх крізь призму інтеграції нашої країни в європейський ринок авіаперевезень [2, с. 21]. Неліпович О.В. досліджує особливості контролю осіб, транспортних засобів і товарів у процесі здійснення митних формальностей на авіаційному транспорті в Україні [3, с. 111]. Скляр Н.М., Бондарчук М.Є., Власенко Л.В. наголошують на необхідності подальшої реалізації програми підтримки сучасних українських авіаекспортерів на принципах спрощення митних та дозвільних процедур Державної служби експортного контролю України [4, с. 79], особливо у зовнішньоекономічних операціях із товарами військового призначення та подвійного використання. Брендак А.І., Корнійчук О.О. досліджують ризик-орієнтовані механізми митного контролю пасажирських переміщень через авіаційні пункти пропуску шляхом надання попередньої інформації про пасажирів, які переміщуються повітряним транспортом, а також визначення відповідних організаційно-розпорядчих основ використання такої інформації в роботі контролюючих органів на кордоні [5; 6]. Систему попереднього інформування автори вважають основною умовою ефективного управління митним контролем пасажирських перевезень у пунктах пропуску для повітряного сполу-

чення. Зазначені автори узагальнюють окремі сучасні тренди, але, на жаль, недостатньо реалізують системний підхід до формалізації митного статусу авіаційного комплексу та перспектив його розвитку.

Метою дослідження є визначення особливостей та напрямів трансформації податково-митного статусу авіаційного комплексу України в умовах європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Засобами авіаційного транспорту здійснюється переміщення товарів і пасажирів через митний кордон України. Авіаційне перевезення може комбінуватися з міжнародним перевезенням вантажів і пасажирів з перевезенням іншим (іншими) видами транспорту і набувати статус змішаного. Повітряні судна та товари, що перетинають митний кордон України повітряним транспортом, є об'єктом митного контролю та митного оформлення.

Митні формальності виконуються на території міжнародних аеропортів (МА), а їх адміністрація має: на безоплатній основі забезпечити митні органи необхідними службовими приміщеннями, обладнанням, засобами зв'язку та забезпечити їм належні умови для роботи; за поданням відповідного митного органу визначити місця: розвантаження та завантаження вантажних літаків, що здійснюють комерційні рейси, посадки та висадки пасажирів, стоянки для здійснення митного контролю; узгодити зазначені місця з відповідним органом охорони державного кордону.

На територіях МА, вільних митних зон, митних складів, складів тимчасового зберігання до вимог глави 48 МКУ мають створюватися зони митного контролю відповідно до спеціального порядку, затвердженого Наказом Міністерств фінансів України від 22.05.2012 № 583 [7]. У МА межі зон митного контролю визначаються митними органами за погодженням з їх адміністраціями та відповідними органами охорони державного кордону. На повітряних судах, їх стоянках, у залах митного огляду та інших приміщеннях аеропортів і аеродромів, розташовані в межах пунктів пропуску через державний кордон, можуть створюватися тимчасові зони митного контролю. П. 1.3) статті 335 ПКУ містить вичерпний перелік документів та відомостей, необхідних для митного контролю при перевезенні товарів повітряним транспортом.

Митний контроль здійснюється виключно митним органом на ризик-орієнтованій основі і завершується митним оформленням відповідно до вимог законодавства. Для зазначених цілей використовується Автоматизована система митного оформлення (АСМО) «Інспектор», а також необхідні журнали у паперовому

(електронному) вигляді. Митний контроль здійснює митний орган під час прибуття повітряного судна на митну територію України у першому МА та під час вибуття - в останньому МА, незалежно від кількості посадок на митній території України. Митні органи у МА взаємодіють з державними органами, що здійснюють санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний, фітосанітарний, екологічний, радіологічний контроль, контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми тощо, координують їх роботу в зонах митного контролю. Для упорядкування взаємодії різних органів державного контролю за перетинанням державного кордону в МА має розроблятися технологічна схема пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів, погоджена і затверджена керівниками органів охорони державного кордону і митного органу. Митні органи мають отримати дозволи Державної служби експортного контролю України для пропуску військової техніки, у т. ч. військових транспортних засобів, товарів військового призначення та подвійного використання, Порядок отримання відповідних висновків та їх електронних копій затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 649 [8]. Митний контроль та митне оформлення товарів, що переміщуються членами екіпажу, здійснюються у визначених митним органом і адміністрацією МА місцях, у тому числі на борту повітряного судна.

Глава 28 МКУ визначає порядок переміщення товарів через митний кордон України. Для зменшення ризиків польотів і забезпечення безпеки аеропортів, а також для прискорення та спрощення митних процедур, визначення їх форм авіаперевізник (експлуатант, суб'єкт наземного обслуговування) надсилає адміністрації МА попередню інформацію про членів екіпажу повітряного судна, пасажирів, імпорتنі, експортні та транзитні вантажі, які перевозяться ним [9]. Зокрема, відносно пасажирів має розкриватися така інформація: прізвище, ім'я пасажирів; стать; громадянство; дата, місяць, рік народження; серія, номер паспортного документа.

Про намір ввезти товари на митну територію України необхідно попереднє повідомлення митного органу, у зоні діяльності якого розташовано пункт пропуску через державний кордон України, шляхом подання загальної декларації прибуття. Остання не подається у разі ввезення товарів, що переміщуються повітряними суднами, які під час перебування на митній території України не роблять зупинок в аеропортах, розташованих на цій території. При перевезенні товарів строки подання

загальної декларації прибуття залежать від тривалості міжнародного авіарейсу якщо: він 4 години і більше – не менш як за 4 години до прибуття борту у перший аеропорт на митній території України; менше 4 годин – не пізніше моменту фактичного вильоту.

Відповідно до статті 4 Митного Кодексу України (МКУ) переміщення вантажів через митний кордон України авіаційним транспортом оформляється авіаційною вантажною накладною (англ. *Air Waybill*) як окремим документом, або у складі консолідованого транспортного (перевізного) документу поряд з автомобільною вантажною накладною (англ. *CMR – Convention Merchandies Routiers*) та морським коносаментом (англ. – *Bill of Lading*) у рамках міжнародних експрес-відправлень [10]. авіаційна вантажна накладна – Як документ, *Air Waybill* засвідчує укладення договору, прийняття товарів та визначає умови авіаційного вантажного перевезення.

До митних платежів відносять: мито, яке відповідно до стаття 271 МКУ має такі види: ввізне, вивізне, сезонне, особливі (спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, додатковий імпорتنий збір); акцизний податок та/або податок на додану вартість (ПДВ) із ввезених на митну територію України товарів (продукції). Базою розрахунку мита є митна вартість товарів, яка може визначатися такими методами щодо товарів, які імпортуються: ціна договору (стаття 58), додавання вартості (стаття 63). Відповідно до обох методів при транспортуванні авіаційним транспортом складовими митної вартості є витрати на завантаження, розвантаження та обробку оцінюваних товарів, їх транспортування до МА.

Розділ VIII МКУ регламентує процедури митного оформлення. Відповідно до п.2 статті 246 розроблено Порядок виконання митних формальностей на повітряному транспорті, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 03.08.2018 № 671 [11]. Розглянемо більш докладно зміст митних формальностей, наведених на рис. 1.

1. Адміністрація МА на регулярній основі інформує митний орган про добові плани польотів повітряних засобів із указівкою їх типу, номерів рейсу і стоянки, маршруту руху, кількості пасажирів, терміналу, в якому вони проходять митний контроль тощо. Посадова особа митного органу має перевірити наявність усіх документів, поданих командиром повітряного судна, повноту даних, унесених до генеральної декларації. Митний контроль може здійснюватися документально, а при виявленні ризиків перевезення товарів без супровідних документів (заборонених до перевезення), або

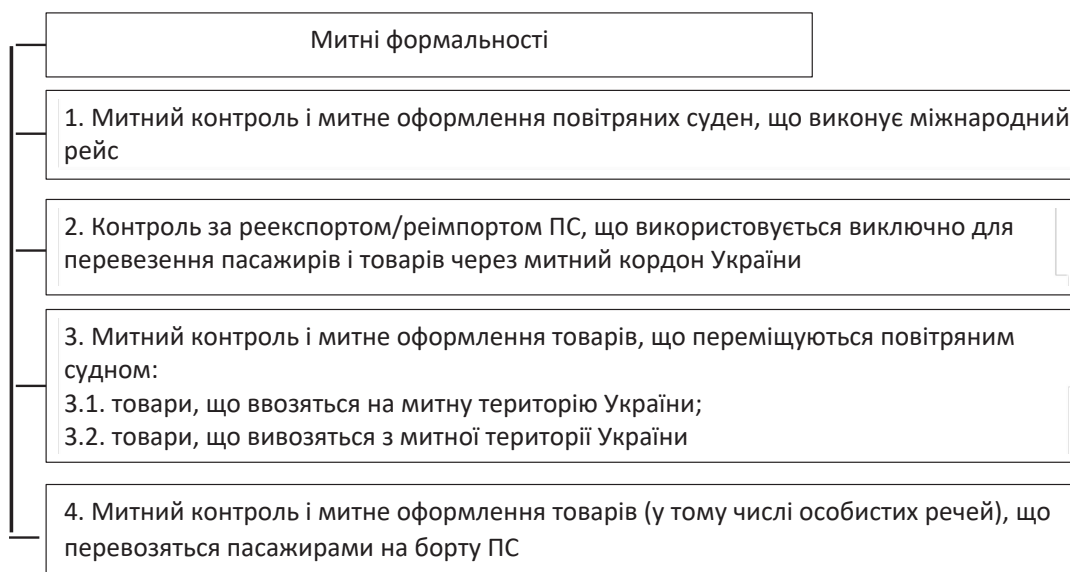

Рис. 1. Зміст митних формальностей на повітряному транспорті

Джерело: побудовано за даними [11]

документів без товарів може проводитися фактичний огляд повітряного судна в присутності представника перевізника, про що складається акт про проведення огляду (переогляду) встановленої форми. За наявності зауважень і застережень вони зазначаються у генеральній декларації, у разі їх відсутності на ній робиться надпис «Під митним контролем», а також у вантажній відомості (*каргоманіфесті*) – відповідні відмітки. Офіційні державні делегації проходять митний контроль і митне оформлення без митного огляду. Якщо повітряне судно переміщується через митний кордон України як товар на підставі зовнішньоекономічного контракту, то митна декларація подається, якщо воно використовується виключно для перевезення пасажирів і товарів – то ні, а відомості про нього відображаються у генеральній декларації.

За результатами здійснення митного контролю та митного оформлення митний орган залишає собі по одному примірнику генеральної декларації, каргоманіфесту й інших документів, а результати вносяться до програмного модуля «Журнал пункту пропуску» АСМО «Інспектор».

2. Операції реекспорту/реімпорту повітряних суден контролюються митним органом, в зоні діяльності якого воно було тимчасово ввезено/вивезено. Одночасно з документами, передбаченими статтею 335 МКУ, командир судна має подати до митного органу зобов'язання про реекспорт/реімпорт повітряного судна українською чи англійською мовою.

Якщо повітряне судно здійснює декілька посадок на митній території України під час виконання міжнародного рейсу, то митний

органі оформляє зобов'язання: про реекспорт у першому МА прибуття, яке передається митному органу в останньому МА відправлення; про реімпорт – в останньому МА відправлення, яке передається митному органу у першому МА прибуття. Відповідна інформація вноситься до програмного модуля «Зобов'язання по транспортним засобам» АСМО «Інспектор», відмітку про виконання якого робить Державне підприємство обслуговування повітряного руху України в установленому порядку. Встановлені строки тимчасового ввезення/вивезення можуть бути продовжені, а у випадках їх порушення складається протокол про порушення митних правил.

3. Процедури митного контролю та оформлення переміщуваних повітряними суднами товарів зводяться до такого.

3.1. У разі ввезення вони вивантажуються з борту уповноваженими представниками МА або перевізника після проходження митних процедур і доставляються на склад транспортними засобами МА або перевізника для розміщення. Товари без супровідних документів розташовуються на складі окремо від інших, а документи, що надійшли без товарів, повертаються представникові перевізника. Поштові відправлення, експрес-відправлення можуть не розміщуватися на складі, про що посадовою особою митного органу робиться відмітка в каргоманіфесті. Товари можуть надходити у спеціалізованих авіаційних контейнерах з пристроями для пломбування й накладеним митним забезпеченням, вони переміщуються на склад із занесенням до каргоманіфесту даних про кількість і номери накладеного митного забез-

печення. Посадові особи митного органу здійснюють контроль за вивантаженням, транспортуванням до складу і розміщенням товару: документальний – шляхом перевірки документів і відомостей про товари; безпосередній – особисте супроводження товарів з борту на склад. Митний орган веде облік товарів та їх переміщення із використанням програмного модуля «Митний облік» АСМО «Інспектор».

3.2. У разі вивезення товари попередньо розміщуються на складі, з якого переміщуються на борт повітряного судна з дозволу та під контролем посадової особи митного органу. Вони завантажуються на борт після завершення митних процедур і оформлення відповідних документів (митна декларація, каргоманіфест, авіаційні вантажні накладні, інші товаросупровідні документи).

4. Декларування супроводжуваного багажу та ручної поклажі пасажирів (переміщуваних товарів і особистих речей) здійснюють посадові особи митного органу із застосуванням двоканальної системи митного контролю («зелений коридор»/«червоний коридор»). «Зелений коридор» (*Green Channel*) надається громадянам, у яких переміщувані товари: не оподатковуються митними платежами, не підпадають під законодавчі заборони або обмеження і не підлягають письмовому декларуванню. «Червоний коридор» (*Red Channel*) призначений для всіх інших громадян, у яких переміщувані товари підлягають письмовому декларуванню. Місця здійснення митних формальностей позначається написами «Митний орган» (*Customs*) українською та англійською мовами.

Зазначені коридори позначається відповідно лініями зеленого та червоного кольору. Перед початком двоканальної системи створюється інформаційна зона, яка надає можливість пасажирові свідомо обрати відповідний канал, а її кінець співпадає з закінченням зони митного контролю. Якщо інформація з системи управління ризиками дає підстави вважати, що у багажі громадянина переміщуються товари з порушенням встановленого порядку, митний орган має право провести огляд, а в разі необхідності – переогляд багажу з його розпакуванням. Пред'явлення вмісту багажу на вимогу посадової особи митного органу громадянином є обов'язковим.

Особистий огляд пасажирові, що перебуває в зоні митного контролю або у транзитній зоні МА, є винятковою формою митного контролю, порядок проведення якої регламентується статтею 340 МКУ, а підставами є підозра, що він порушує митні правила, приховує предмети контрабанди чи товари, які заборонені для вве-

зення, вивезення чи транзиту через територію України.

Вивантаження багажу, доставка його у зону митного контролю після прибуття повітряного судна здійснює уповноважений представник МА або перевізника під контролем митного органу. Переміщення багажу на борт повітряного судна, що вибуває, здійснюється з дозволу митного органу після закінчення його митного контролю. Посадка пасажирів на борт ПС проводиться з дозволу митного органу й органу охорони державного кордону за погодженням з командиром повітряного судна або уповноваженим представником авіаперевізника.

Для авіаційного комплексу України притаманні такі митні режими відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон, зокрема: транзит; тимчасове ввезення; митний склад; вільна митна зона.

Для України, яка має великий транзитний потенціал, важливим є митне регулювання режиму транзиту. Для авіаційного транспорту відповідно до статті 95 строки транзитних перевезень становлять 5 діб. Для декларування у митний режим транзиту товарів використовується митна декларація, за виключенням транзиту в межах одного пункту пропуску або для декларування товарів, що не є підакцизними, коли замість митної декларації може використовуватися *Air Waybill*.

У митний режим тимчасового ввезення з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами можуть бути поміщені транспортні засоби комерційного призначення (стаття 105), за умови, що вони не використовуватимуться для внутрішніх перевезень на митній території України, а також повітряні судна, які ввозяться на митну територію України українськими авіакомпаніями за договорами оперативного лізингу, крім літаків масою порожнього обладнаного апарата понад 10000 кг, але не більше 30000 кг та максимальною пасажиромісткістю від 44 до 110 місць.

Застосування митного режиму тимчасового ввезення вимагає надання забезпечення сплати митних платежів (стаття 110 МКУ), за виключенням повітряних суден, які ввозяться на митну територію України українськими авіакомпаніями за договорами оперативного лізингу.

Підставою для розміщення товарів, що ввозяться на митну територію України, на митних складах, розташованих на територіях МА (стаття 123 МКУ), є електронне повідомлення утримувача митного складу, що містить кількість та опис товарів, на яке накладено електронний підпис.

Відповідно до статті 430 вільні митні зони являють собою спеціально облаштовану тери-

торію або склад, призначену залежно від їх типів для: забезпечення вільного зберігання товарів без обмеження строків (комерційні); забезпечення вільної діяльності з ремонту, модернізації, будівництва повітряних та плавучих транспортних засобів, їх складових частин (сервісні); переробки (виробництва) товарів на територіях відповідних типів спеціальних (вільних) економічних зон (промислові).

Для поміщення іноземних товарів у митний режим вільної митної зони комерційного типу та розміщення їх на територіях МА України (стаття 132 МКУ), використовуються транспортні або комерційні документи, які містять опис таких товарів та супроводжують їх при ввезенні. На борту повітряних транспортних засобів, що здійснюють міжнародні комерційні рейси, можуть функціонувати магазини безмитної торгівлі, призначені для реалізації товарів пасажиром під час польоту, порядок постачання і здійснення митного контролю яких визначає стаття 143 МКУ. Особливості здійснення митного контролю товарів, що постачаються зазначеним магазинам, визначаються статтею 143 МКУ.

На територіях поза межами МА України можуть створюватися склади для тимчасового зберігання товарів у випадках, коли їх доставка кінцевому одержувачу через різні причини переривається, а товари вважаються такими, що не пропущені на митну територію України. Для розміщення товарів на складі тимчасового зберігання, а також вивезення товарів із нього необхідно отримати дозвіл митного органу на основі поданих транспортних і комерційних документів. Якщо вивезення товарів відбувається за межі митної території України, то його має здійснювати перевізник, який здійснював ввезення відповідних товарів.

Митний орган може дозволити переміщення товарів між складами тимчасового зберігання в межах однієї зони митного контролю, а також виконання простих операцій з товарами у межах одного і того ж самого складу: переміщення, раціоналізація розміщення, чищення, провітрювання, оптимізація температурного режиму зберігання, сушіння, захист від корозії, боротьба із шкідниками, інвентаризація.

Відповідно до положень Глави 31 МКУ документи для митного контролю має подати митному органу командир повітряного судна для отримання дозволу на вивантаження/завантаження товарів. У разі вимушеної посадки за межами МА мають бути вжиті необхідні заходи для збереження товарів, які підлягають митному контролю. Протягом доби командир повітряного судна має повідомити про місце посадки найближчий МА, а його адміністрація

зобов'язана перевезти посадових осіб митного органу до місця посадки судна або доставити пасажирів, екіпаж і товари, що підлягають митному контролю, до митного органу. Не підлягають оподаткуванню митними платежами товари, що перевозяться транзитними авіапасажирами та безперешкодно переміщуються в межах зони митного контролю МА.

МКУ оперує поняттям «припаси» як товарів, призначених для споживання або продажу на внос пасажирами та членами екіпажів, або необхідних для експлуатації і технічного обслуговування повітряних суден, які знаходяться на їх бортах на момент прибуття на митну територію України або доставляються на борти під час перебування на ній. До складу припасів відносять пально-мастильні матеріали, але не включають запасні частини та устаткування. Відповідно до п. 3 статті 223 митні органи мають дозволити видачу припасів, які знаходяться на борту або доставлені на нього під час перебування повітряного судна на митній території України, для споживання під час посадки і стоянки в одному чи кількох аеропортах та під час перельоту між ними. Припаси, ввезені на митну територію України засобами авіаційного транспорту, можуть випускатися для вільного обігу на ній або поміщати в інший митний режим, а також перевантажуватися при наявності дозволу митного органу на інші транспортні засоби міжнародного сполучення.

Якщо міжнародні експрес-відправлення ввозяться/вивозяться з митної території України перевізником через пункти пропуску у МА, то їх перевантаження здійснюються безпосередньо під бортом повітряного судна або з зони митного контролю в присутності посадової особи митного органу, відповідних службових осіб МА та перевізника (стаття 233 МКУ).

Підприємства, які вивозять товари за межі митної території України вантажним авіаційним транспортом, декларовані у митні режими: експорту; реекспорту; тимчасового вивезення; переробки за межами митної території подають для декларування спрощену митну декларацію відповідно до статті 260¹. Місцем декларування товарів митному органу, який здійснює їх митне оформлення, при транспортуванні повітряними суднами є МА прибуття/відправлення з митної території України.

При переміщенні товарів транзитом митною територією України повітряними судами і/або під час їх зберігання в межах одного пункту пропуску чи зони митного контролю МА забезпечення сплати митних платежів не надається.

У МКУ закладено загальні засади проведення ризик-орієнтованого митного контролю, зокрема у статті 320 йдеться про вибірковість

митного контролю, яка реалізується посадовими особами митних органів на підставі результатів застосування системи управління ризиками; та/або автоматизованою системою управління ризиками. Митне оформлення товарів і транспортних засобів здійснюється без проведення їх митного огляду, якщо не визначено необхідності його проведення. Глава 52 МКУ присвячена системі управління ризиками, під якими відповідно до статті 361 розуміється ймовірність недотримання вимог законодавства України з питань митної справи.

Митний кодекс ЄС [12] містить докладніше визначення поняття «ризик» з урахуванням галузевої специфіки транспортної галузі, яка стосується ймовірності і наслідків настання події стосовно прибуття, вибуття, транзиту, переміщення або кінцевого використання товарів, переміщуваних між митною територією ЄС та іншими країнами. Під управлінням ризиками розуміється систематичне їх виявлення, у тому числі шляхом вибіркового перевірок, та вжиття усіх заходів, необхідних для зменшення ймовірності настання ризику.

Стаття 13 Митного Кодексу ЄС передбачає обмін додатковою інформацією між митними органами та економічними операторами у сфері виявленні ризиків та протидії їм. Відповідно до статті 46 митний контроль має ґрунтуватися на аналізі ризиків з використанням засобів електронного опрацювання даних задля їх виявлення та оцінювання. Митний контроль має здійснюватися у межах спільної системи управління ризиками, що ґрунтується на обміні інформацією між митними управліннями на основі діючих стандартів оцінки ризиків та контролю за їх дотриманням. Митні органи мають управляти ризиками для розмежування їх рівнів. Управління ризиками зводиться до збору даних та інформації, аналізу та їх оцінки, установлення приписів та вжиття заходів щодо їх зменшення. Статті 128, 264 Митного Кодексу ЄС присвячені аналізу ризиків для цілей безпеки. Відповідно до статті 133 митні органи можуть дозволити використання системи аеропорту для повідомлення про прибуття транспортного засобу.

Відповідно до статті 50 Митного Кодексу ЄС митний контроль і митні формальності застосовуються до ручної поклажі і зареєстрованого багажу. Згідно статті 139 товари, що переміщуються на митну територію ЄС повітряним тран-

спортом, пред'являються митниці в аеропорту, де їх розвантажують або перевантажують.

Висновки з проведеного дослідження.

1. Проведений аналіз змісту Митного кодексу України та нормативних актів, які конкретизують зміст його положень, свідчить про більш докладне урегулювання питань митного контролю і оформлення повітряних суден комерційного призначення та переміщуваних ними товарів, проте зазначені процедури щодо митного контролю і декларування пасажирів прописані поверхово; 2. Систематизовано зміст митних формальностей на повітряному транспорті у міжнародному сполученні: митний контроль і митне оформлення повітряних суден, контроль за їх реекспортом / реімпортом, митний контроль і митне оформлення пасажирів і товарів у разі перетинання ними митного кордону України; 3. Напрямок гармонізації Митних кодексів України та ЄС є деталізація положень щодо системи управління митними ризиками, зокрема в частині попереднього інформування про пасажирів, протидії тероризму, алгоритмів взаємодії між митними, прикордонними, правоохоронними органами, службами безпеки України та аеропортів; 4. Потребують розробки методичні рекомендації щодо оцінки митних ризиків на основі формалізованих та неформалізованих даних, використання автоматизованого аналізу та інтелектуальної оцінки посадових осіб відповідних органів. Для забезпечення митної безпеки України пропонується дві лінії захисту: перша – представники прикордонних, митних органів, безпекових служб аеропортів, які збирають інформацію про підозрілих осіб, їх багаж тощо; друга – органи-ініціатори, які обробляють інформацію та здійснюють контроль як програмними методами, так і засобами персональної комунікації (міжособистісні контакти, телефонний, електронний зв'язок тощо); 5. Основною задачею подальшого розвитку автоматизації та інформатизації процесів у митній справі є створення багатофункціональної, комплексної системи, важливим елементом якої виступає попереднє інформування про повітряні судна, переміщуваними ними товари, пасажирів та багажі.

Метою подальшого дослідження є розробка пропозицій із удосконалення митно-податкових механізмів стимулювання розвитку аерокосмічного комплексу України.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 27.06.2014. URL: <http://surl.li/hwks> (дата звернення: 20.03.2023).

2. Вісіна Т.М., Вісін О.О., Сабо Л.І. Інтеграція авіаційної мережі України в європейський ринок авіаперевезень. *Економічні науки. Серія : Економічна теорія та економічна історія*. 2019. Вип. 16. С. 17–25.
3. Неліпович О.В. Митні формальності на авіаційному транспорті в Україні. *Modern economics*. 2017. № 4. С. 107–113.
4. Скляр Н.М., Бондарчук М.Є., Власенко Л.В. Особливості митного оформлення товарів авіаційної промисловості. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія : Економічні науки*. 2016. № 1. С. 73–81.
5. Брендак А.І. Митний контроль пасажирських переміщень через авіаційні пункти пропуску: формування організаційно-розпорядчих основ механізму аналізу ризиків. *Митна безпека*. 2018. Вип. 2. С. 46–56.
6. Корнійчук О.О. Нормативно-правова база здійснення митного контролю пасажирських перевезень у пунктах пропуску для повітряного сполучення. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2017. Вип. 31. С. 118–125.
7. Про затвердження Порядку створення зон митного контролю: Наказ Міністерства фінансів України від 22.05.2012 № 583. URL: <http://surl.li/gpncf> (дата звернення: 21.03.2023).
8. Про затвердження Порядку використання в митних органах дозволів і висновків Державної служби експортного контролю України та їх електронних копій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 649. URL: <http://surl.li/gpnbt> (дата звернення: 22.03.2023).
9. Про затвердження Порядку подання авіаперевізниками або уповноваженими ними особами попередньої інформації про пасажирів, імпорتنі та транзитні вантажі, які перевозяться повітряними суднами, органам охорони державного кордону та митним органам: Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства інфраструктури України від 27.04.2012 № 291/506/228. URL: <http://surl.li/gpnbo> (дата звернення: 23.03.2023).
10. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://surl.li/vwvcq> (дата звернення: 24.03.2023).
11. Про затвердження Порядку виконання митних формальностей на повітряному транспорті: Наказ Міністерства фінансів України від 03.08.2018 № 671. URL: <http://surl.li/gpnac> (дата звернення: 25.03.2023).
12. Регламент Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу про встановлення Митного кодексу Союзу: Міжнародний документ від 09.10.2013 № 952/2013. URL: <http://surl.li/gsdpj> (дата звернення: 26.03.2023).

References:

1. International document (2014) Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand. Available at: <http://surl.li/hwks> (accessed 20 March 2023).
2. Visyna T.M., Visyn O.O., Sabo L.I. (2019) Intehratsiia aviatsiinoi merezhi Ukrainy v yevropeyskyi rynek aviaperevezen [Integration of the aviation network of Ukraine into the European air transport market]. *Ekonomiczni nauky. Serii: Ekonomichna teoriia ta ekonomichna istoriia*, no. 16, pp. 17–25.
3. Nelipovych O.V. (2017) Mytni formalnosti na aviatsiinomu transporti v Ukraini [Customs formalities on air transport in Ukraine]. *Modern economics*, no. 4, pp. 107–113.
4. Skliar N.M., Bondarchuk M.Ye., Vlasenko L.V. (2016) Osoblyvosti mytnoho oformlennia tovariv aviatsiinoi promyslovosti [Peculiarities of customs clearance of aviation industry goods]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky i torhivli im. Mykhaila Tugan-Baranovskoho. Serii: Ekonomichni nauky*, no. 1, pp. 73–81.
5. Brendak A.I. (2018) Mytnyi kontrol pasazhyrskykh peremishchen cherez aviatsiini punkty propusku: formuvannia orhanizatsiino-rozporiadchykh osnov mekhanizmu analizu ryzykiv [Customs control of passenger movements through aviation checkpoints: formation of the organizational and administrative foundations of the risk analysis mechanism]. *Mytna bezpeka*, no. 2, pp. 46–56.
6. Korniiichuk O.O. (2017) Normatyvno-pravova baza zdiisnennia mytnoho kontroliu pasazhyrskykh perevezen u punktakh propusku dlia povitrianoho spoluchennia [Regulatory framework for customs control of passenger transport at air checkpoints]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 31, pp. 118–125. [in Ukrainian]
7. Ministry of Finance of Ukraine (2012) On the approval of the Procedure for the creation of customs control zones. Available at: <http://surl.li/gpncf> (accessed 21 March 2023).
8. Ministry of Finance of Ukraine (2012) On the approval of the Procedure for using permits and conclusions of the State Export Control Service of Ukraine and their electronic copies in customs authorities. Available at: <http://surl.li/gpnbt> (accessed 22 March 2023).
9. Administration of the State Border Service of Ukraine, the Ministry of Finance of Ukraine, the Ministry of Infrastructure of Ukraine (2012) On the approval of the Procedure for the submission by

air carriers or persons authorized by them of preliminary information about passengers, import and transit cargo transported by aircraft, to state border protection authorities and customs authorities. Available at: <http://surl.li/gpnbo> (accessed 23 March 2023).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012) Customs Code of Ukraine. Available at: <http://surl.li/vwcq> (accessed 24 March 2023).
11. Ministry of Finance of Ukraine (2018) On the approval of the Procedure for performing customs formalities on air transport. Available at: <http://surl.li/gpnac> (accessed 25 March 2023).
12. International document (2013). Regulation of the European Parliament and the Council of the European Union on the establishment of the Customs Code of the Union. Available at: <http://surl.li/gsdpj> (accessed 26 March 2023).